

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 27 mars 1925 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om rätt till litterära och musikaliska verk.

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 177, vilken behandlats av första lagutskottet, hava herrar *Norman* och *Holmström* i Gävle hemställt, att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk, att all musik måtte få fritt utföras, då åhörarna ägde tillträde utan avgift.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

I anledning av förevarande motion har utskottet i den ordning, § 46 riksdagsordningen föreskriver, inhämtat nedan återgivna, den 26 februari 1925 dagtecknade yttrande från Musikaliska akademien. Därjämte har utskottet från styrelserna i Föreningen Svenska Tonsättare och Föreningen Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå, Stim, u. p. a., fått emottaga en den 9 februari 1925 daterad skrivelse, vari styrelserna uttala sig emot motionärernas förslag och lämna vissa upplysningar rörande Stim och dess verksamhet.

Motionärernas förslag föranleder utskottet att erinra om tillkomsten av de bestämmelser i lagen om rätt till litterära och musikaliska verk den 30 maj 1919, som avse tonsättares uteslutande rätt att utföra sina kompositioner.

Intill år 1897 fanns i svensk rätt icke något stadgande om skydd mot oauktoriserat offentligt utförande av rent musikaliska verk. Vid nämnda års riksdag genomfördes emellertid sådan ändring av 1877 års lag angående äganderätt till skrift, att offentligt föredragande av musikaliskt arbete utan författarens samtycke blev förbjudet, där arbetet var otryckt eller där, vid arbetets utgivande, genom tillkännagivande på titelbladet eller vid arbetets början gjorts förbehåll, som avsåg rätten att föranstalta om offentligt föredragande därav.

Vid 1919 års riksdag framlade Kungl. Maj:t genom proposition, nr 3, ett av *Bihang till riksdagens protokoll 1925. 9 saml. 1 avd. 17 häft. (Nr 22.)*

Historik.

särskilda sakkunniga år 1914 avgivet, sedermera inom justitiedepartementet omarbetat förslag till lag om rätt till litterära och musikaliska verk. Med vissa ändringar blev detta förslag av riksdagen bifallet.

Enligt lagens 2 § äger tonsättare uteslutande rätt att offentligen utföra av honom komponerat musikaliskt verk. Då detta innebar en avsevärd utvidgning av tonsättares rätt, hade de sakkunniga i särskild paragraf, motsvarande nuvarande 12 § i lagen, föreslagit den inskränkningen i den musikaliska auktorsträtten, att utgivet musikaliskt verk skulle utan tonsättares tillstånd få offentligen utföras, därest åhörare ägde tillträde utan avgift och utförandet icke heller eljest skedde i förvärvssyfte. Departementschefen ansåg detta undantag böra väsentligen utsträckas och föreslog, att det offentliga utförandet av sånger och dansmusik skulle bliva frigivet. Även andra musikaliska verk skulle få fritt utföras, förutom i sådant fall, som av de sakkunniga föreslagits, jämväl då den av utförandet härflytande inkomst vore avsedd för välgörande ändamål och den eller de utförande icke erhöles någon ersättning. I motion, nr 267 i andra kammaren, hemställdes att undantaget för sånger och dansmusik måtte inskränkas. Första lagutskottet ansåg, utlåtande nr 10, att offentligt utförande av sånger borde förbehållas tonsättaren; dansmusik borde däremot utan tonsättarens medgivande få offentligen utföras, där verket utgivits såsom musik till sällskapsdans. Avfattningen av stadgandet om inskränkningarna i tonsättarens uteslutande rätt i lagens 12 § skedde i överensstämmelse med utskottets förslag.

Nämnda paragraf har i ifrågavarande del följande lydelse:

»Utgivna musikaliska verk må utan tonsättarens tillstånd offentligen utföras, då åhörarna äga tillträde utan avgift och utförandet icke heller eljest sker i förvärvssyfte eller

då den av utförandet härflytande inkomst är avsedd för välgörande ändamål och den eller de utförande icke erhålla någon ersättning.

Dansmusik må jämväl i andra fall än nyss sagts utan tonsättarens tillstånd offentligen utföras, där verket utgivits som musik till sällskapsdans.»

1919 års lag tillkom för att möjliggöra Sveriges anslutning till 1908 års reviderade barnkonvention. Denna konvention innehåller icke några bestämmelser av beskaffenhet att utgöra hinder mot en sådan ändring av nyssnämnda paragraf, som motionärerna nu föreslagit.

Musikaliska akademien. I sitt ovan berörda yttrande har Musikaliska akademien avstyrkt bifall till motionen, därvid akademien anfört följande:

»Motionärerna hemställa, att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i lagen, att musik må fritt utföras i varje fall, då åhörarna äga tillträde utan avgift. Villkoret, att utförandet icke heller eljest skedde i förvärvssyfte, skulle alltså bortfalla. Med andra ord — det förhållande, att förvärvssyfte före-

låge, skulle icke i och för sig nödvändiggöra inhämtande av tonsättarens samtycke till utförande av hans verk.

Vad motionärerna i främsta rummet synas åsyfta är att bereda innehavare av *restauranter* möjlighet att utan uppgörelse med tonsättaren tillgodogöra sig hans verk.

En lagändring i dylikt syfte anser akademien icke vara att tillstyrka. Lagstiftningen om rätt till litterära och musikaliska verk vilar på den grundtanken, att det andliga arbetet likasom det kroppsliga är värt sin lön. Den som skapar kulturvärden bör, så långt som låter sig göra, få njuta frukterna av sin verksamhet likaväl som den som ägnar sin verksamhet åt det materiella området. Denna grundsats realiseras därigenom, att författaren eller tonsättaren principiellt får sig — i hemlandet såväl som annorstädes — tillerkänd ensamrätt till det av honom frambragta verket. På sådan grund vila de internationella överenskommelser, som träffats om litterär och konstnärlig äganderätt och som biträts även av vårt land. Den hos oss gällande lagstiftningen i ämnet ger uttryck åt samma tanke, vilken bland annat innebär, att åt en tonsättare lämnas öppet att förfoga över rätten att offentligen uppföra av honom åvägbragta tonskapelser.

En dylik ensamrätt är visserligen för svenska tonsättare ofta nog av ringa ekonomiskt värde, men saknar dock ej all betydelse. När i motionen göres gällande, att det skulle ligga i dessa tonsättares verkliga intresse, att all musik finge fritt utföras å restaurant, så motväges ett dylikt omdöme fullständigt av det uttalande i motsatt riktning som, efter vad akademien har sig bekant, i en till utskottet inlämnad skrivelse avgivits av föreningen Svenska tonsättare, en sammanslutning, som omfattar flertalet tonsättare i landet.

Om alltså ur de svenska tonsättarnes synpunkt anledning icke föreligger till den ifrågasatta, ur principiell synpunkt föga tilltalande lagändringen, så lära lika litet andra bärande skäl kunna anföras till stöd för densamma.

I den mån undantag från principen om tonsättarens ensamrätt till sina skapelser erkännas i gällande lag, äro dessa undantag betingade av sociala eller allmänt kulturella intressen. Undantag av annan art synes ej heller böra ifrågakomma. Att till förmån för en näring sådan som värdshusrörelsen — vilken i och för sig visat sig ganska givande — offra tonsättarnes intresse synes föga rimligt. Särskilt stötande måste en dylik anordning te sig, när man besinnar, att den skulle innebära ett gynnande av värdshusrörelsen och där förekommande musicerande framför den kulturellt sett långt värdefullare konsert- och operaverksamheten, vilken ansetts vara av den betydelse för det allmänna, att den i många fall stödes med avsevärda anslag av stat eller kommun.

Det vill synas som om motionärerna med sitt förslag åsyftat ett gynnande även av den på senaste tid framträdande *radioverksamheten*. Icke heller härtill synes tillräcklig anledning föreligga. Nämda verksamhet torde knappast vara i behov av en förmån, som skulle innebära intrång i den på fullt giltiga grunder vilande principen om skapande konstnärers rätt till sina alster.

Akademien anser sig alltså böra bestämt avstyrka bifall till motionen.»

De skäl, akademien sålunda anfört för avstyrkande av motionen, synas Utskottet övertygande, och får utskottet alltså hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 mars 1925.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:
från första kammaren: herrar *Åkerman, Hederstierna, Klefbeck, Sandegårå**, *Johan Carlsson, P. E. A. Jonsson* och *Ernst Svenson**.
från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Lind'ey, Leo**, *Jansson* i Edsbäcken, *Nilsson* i Antnäs*, *Söderberg, Persson* i Trången och *Christenson* i Södertälje.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
